

Richard Meier

Een must voor architectuurliefhebbers: het hoofdkantoor van Vesting Finance. Ontworpen door de wereldberoemde Amerikaanse architect Richard Meier. Een gebouw dat spreekt.

Grote witte vlakken, een veelvoud aan trappen, glas en nog eens glas. Een uitmuntende lichtval en natuurlijk het inpendige dakterras en de witte pilaren. Allemaal kenmerkende Richard Meier elementen die te vinden zijn in het hoofdkantoor van Vesting Finance te Hilversum.

De architect

De Amerikaanse architect Richard Meier maakte tijdens en na zijn studie architectuur in de jaren vijftig enkele reizen naar Europa. Hij bezocht toen o.a. Hilversum, waar hij het Raadhuis van Dudok bekeek, en de gebouwen van Duiker. Ook bezocht hij Parijs, waar hij Le Corbusier ontmoette.

Vervolgens werkte hij bij verschillende architectenbureaus, het langste bij Marcel Breuer. Marcel Breuer was het hoofd van de meubelontwerpafdeling van het Bauhaus in Duitsland. In de jaren dertig emigreerde Breuer naar de Verenigde Staten, waar hij zich tot een bekend architect ontwikkelde. De nieuwe Bijenkorf in Rotterdam is o.a. van zijn hand. Begin jaren zestig vestigde Meier zich als zelfstandig architect en hij maakte al snel naam met enkele opvallende woonhuizen.

New York Five: tentoonstelling en boek

Amerikaanse architectuurcritici constateerden opvallende overeenkomsten tussen enkele New Yorkse architecten - waaronder Meier - aan het begin van de jaren zeventig. Deze architecten zochten naar een voortzetting van het vooroorlogse modernisme en zij lieten zich daarbij vooral inspireren door het werk van Le Corbusier uit de jaren twintig. Zo was wit de overheersende kleur in hun ontwerpen. Het werk van deze vijf architecten werd gepresenteerd in een tentoonstelling en in een boek; sindsdien gingen deze architecten door het leven als de New York Five.

Overigens waren de overeenkomsten tamelijk toevallig. De architecten vormden geen groep en hun ideeën liepen in feite nogal uiteen. Ook waren het geen fans van al het werk van Le Corbusier; ze zetten zich juist nogal af tegen het brutalisme met veel kaal beton, uit de jaren vijftig, een richting waarin Le Corbusier ook een belangrijke voortrekkersrol had gespeeld. Op het moment van de tentoonstelling was Meier eigenlijk de enige die een aantal echte gebouwen op zijn naam had staan. De vijf architecten gingen later echter zeer verschillende richtingen uit. Meier was in feite de enige die in het modernistische, witte, Le Corbusier idioom bleef werken.

Invloeden van...

Le Corbusier had ook uitgesproken theorieën over architectuur en over de maatschappij-veranderende mogelijkheden van moderne stedenbouw. Le Corbusier zijn theorieën gingen uit van een nieuwe wereld gebaseerd op techniek, waarin schoonheid vanzelf volgde uit de functionaliteit van ontwerpen. Zo zag Le Corbusier een huis als een woonmachine.

Van zulke functionele & maatschappelijke theorieën moet Meier niets hebben. Voor Meier gaat architectuur vooral over architectuur. Mensen voelen zich het best in een harmonieuze omgeving en deze probeert hij te creëren. Hiervoor gebruikt hij middelen die hun oorsprong hebben in het modernisme van de jaren twintig en dertig.

Tegelijkertijd werkt Meier ook met andere middelen. Hij gebruikt bijvoorbeeld veel meer glas dan de vroegere modernisten. Ook zoekt hij naar gelaagdheid, naar ruimtes die in elkaar overlopen. Dat deden vooroorlogse modernisten ook (Mies van der Rohe).

Meier zoekt naar het doordringen van verschillende ruimtes in elkaar waarbij de ruimtes echter wat functie betreft wel duidelijk gedefinieerd blijven. Dit maakt zijn gebouwen complex en helder tegelijk. Ook probeert hij zijn gebouwen duidelijk aan hun plaats te binden, met o.a. vanzelfsprekende overgangen tussen binnen en buiten. In dit opzicht is hij verwant aan de Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright en ook aan de Hilversumse architect Dudok, die zich ook door Wright liet inspireren. In de twintiger jaren golden Le Corbusier en Wright als grote tegenstanders, maar in Meiers werk zien we toch een combinatie van hun invloeden.

Lux Aeterna

Tenslotte Meiers belangrijkste ontwerp-middel: licht. Hij probeert zijn ruimtes vorm te geven door middel van licht, vooral daglicht. Voor Meier heeft wit dan ook niet de ideologische lading die het voor de vroegere modernisten had (hygiëne, de nieuwe, pure, mens). Wit is voor hem de meest heldere en perfecte kleur die alle andere kleuren in zich opneemt en weergeeft.

Uit interviews met bewoners van zijn huizen blijkt ook dat zij hun huizen helemaal niet als alleen maar wit ervaren: de kleur wisselt met de tijd van de dag en met de seizoenen. Een gevolg van Meiers aandacht voor licht is dat hij nogal strikt is in zaken die de lichtinval kunnen beïnvloeden.

Zo mag er niet overal zomaar zonwering bevestigd worden, zodat in sommige huizen de bewoners een deel van de zomer met zonnebrillen op in hun woonkamer moeten zitten. Ook mogen niet overal schilderijen opgehangen worden, want dan reflecteert de muur niet meer.

Meier heeft in de loop van 40 jaar een zeer consistent oeuvre geproduceerd. Bijna al zijn gebouwen zijn wit. De geometrische basisvormen en de duidelijk gedefinieerde ruimtes geven orde en door de werking van het licht en door de ongelooflijk gedetailleerde afwerking krijgen de ruimtes een grote lichtheid en elegantie. In feite is zijn werk een combinatie tussen modernisme en romantische schoonheid, een combinatie die vóór hem eigenlijk onmogelijk leek. Wel kan opgemerkt worden dat zijn manier van ontwerpen beter lijkt te werken voor kleinere gebouwen dan voor grote, tenzij de grote gebouwen weer opgesplitst worden in kleinere eenheden.

Pritzker prijs

In 1984 ontving Richard Meier de Pritzker prijs, een prijs die wel beschouwd wordt als de Nobelprijs voor architectuur. Tussen 1984 en 1997 ontwierp hij een van de grootste projecten van de 20e eeuw: het Getty Center in Los Angeles; kosten: US\$ 1 miljard.

Tussen 1997 en 2003 ontwierp hij de jubileumkerk in Rome; een prestigieuze nieuwe kerk ter gelegenheid van het Rooms-katholieke "jubeljaar" 2000 (en omdat de kerk pas in 2003 klaar kwam, ook maar meteen ter gelegenheid van het 25-jarig pausjubileum van Johannes Paulus II). Drie voorbeelden die aangeven dat Meier een van de handvol toparchitecten is die wereldwijd actief zijn en overal gezocht worden voor projecten die iets bijzonders moeten uitstralen.

Meier werkt vooral in de USA en in Europa. In Nederland staan twee bouwwerken van hem, waarvan het Vesting Finance hoofdkantoor er één is. Hilversum, dat zich graag profileert als een plaats vol van moderne, 20e eeuwse architectuur, mag tevreden zijn met een gebouw van deze architect binnen haar gemeentegrenzen.

Vesting Finance hoofdkantoor

Het Vesting Finance hoofdkantoor zelf bestaat eigenlijk uit twee gebouwen: een kubusvormig blok (maat grote villa, passend in de omgeving), met ontvangstruimte, kantine en vergaderzalen en een langwerpig blok met kantoren. Het kantoorblok is opgetild van de grond; onder dit blok kan geparkeerd worden.

Specifiek aan Le Corbusier ontleend zijn de volgende elementen: het optillen van een gebouw boven de begane grond, horizontaal doorlopende raamstroken, dakterrassen, een monumentale "lichthapper" (hier: de "banaan" boven de kantoorvleugel), niet dragende gevels, scheepsrailingen. De maatvoering van de natuurstenen vloeren is gebaseerd op het door Le Corbusier ontworpen Modulor systeem. Andere verhoudingen zijn gebaseerd op de gulden snede (ongeveer 5:8), volgens Meier een nuttig hulpmiddel voor het bereiken van menselijke verhoudingen. Verder zien we een zorgvuldige orkestratie van de overgangen binnen-buiten, zowel door middel van doorkijkjes en uitzichten vanuit het gebouw, als door een duidelijke gelaagdheid in de buitenwand.

Als je om het gebouw heen loopt zie je dat het niet zo makkelijk is om een duidelijke rooilijn te definiëren: overal zijn inspringingen, uitstulpingen, openingen in muurvlakken, e.d. Kortom, er is niet één duidelijke wand die binnen scheidt van buiten - er is een zone die zowel binnen als buiten is. In dit soort gelaagdheid lijkt Meier op Ruijssenaars, zij het met andere middelen - Ruijssenaars bereikt deze gelaagdheid meestal door een laag met kolommen buiten de eigenlijke buitenwand te plaatsen.

Naast dit hoofdkantoor heeft Vesting Finance ook kantoren in Apeldoorn, 's-Hertogenbosch, Almere, Heerenveen en Harderwijk.

Historie

Het hoofdkantoor van Vesting Finance is tussen 1987 en 1992 gebouwd voor de Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken (KNP). Het KNP groeide reusachtig in de jaren tachtig en de nieuwe organisatiestructuur had aan de top een driekoppige directie, met zeven stafdirecteuren en ca. 35 medewerkers. In totaal dus ongeveer 45 personen. Voor deze topdirectie wilde men een eigen kantoor, in het centrum van het land, dichtbij een snelweg en bij Schiphol. Het kantoor moest een bijzondere uitstraling hebben en dat mocht iets kosten. Amsterdam viel af, want een kantoor voor 45 mensen zou nooit kunnen opvallen in een Amsterdams kantorenpark. Ze vonden een terrein hier, in een Hilversums villapark. Er stond wel een villa op, maar die kon weg. Dat leverde een mooi terrein op, in het zicht van de snelwegafrit, en in het groen. Ze kozen Meier als architect, die ook enthousiast was over het terrein.

Logischerwijze was de oppositie tegen deze plannen reusachtig. Bewoners van de villawijk zagen hun wijk vol met verkeer, en waren ook bang voor de precedentwerking: wanneer zou het volgende kantoor komen? De politiek was ook verdeeld: het beleid was om voorzichtig te zijn met de groene randen van de bebouwde kom en bovendien was er een kantorenpark aan de overkant van de weg. Maar KNP wilde niet op een anoniem kantorenpark en zette door. Ondanks alle bezwaren werd het bestemmingsplan gewijzigd en kwam het gebouw hier. In 1992 werd het geopend. Kostprijs: 20 miljoen gulden. Een jaar later nam KNP Buhrmann-Tetterode over. Een nieuwe organisatie was het gevolg en de mensen die hier hadden gewerkt gingen naar Amsterdam.

Uiteindelijk werd de staf van KNP Packaging in Hilversum gevestigd, ongeveer 60 mensen. Begin 1996 maakte KNP bekend dat ze het gebouw wilde verlaten en eind 1996 trok de directie van Endemol erin. Endemol was net sterk geïnternationaliseerd en wilde graag een representatief hoofdkantoor. Ze brachten iets meer mensen in het gebouw: 70-80. In 2002 vertrok Endemol weer. Het gebouw werd gekocht door een projectontwikkelaar, die op zoek ging naar een huurder. Dat duurde even wegens de malaise op de kantorenmarkt en vanwege de prijs van deze ruimte. In de tussentijd werden kleine delen van het gebouw tijdelijk verhuurd. In 2004 kwam een nieuwe hoofdgebruiker: credit management organisatie Vesting Finance. Naast dit representatieve hoofdkantoor heeft Vesting Finance ook vestigingen in Apeldoorn, Almere, 's-Hertogenbosch, Heerenveen en Harderwijk.

Communicatie

Communicatie was een belangrijke eis van KNP. Meier heeft dit bereikt door open trappenhuizen, een smalle verbindingsgang tussen de twee gebouwen (waardoor je een tegenligger niet kunt ontlopen) en een brede gang in het kantoordeel te ontwerpen.

Meier zegt dat hij zich bij dit gebouw, naast Le Corbusier, heeft laten inspireren door architecten uit de omgeving: Rietveld, Duiker en Dudok. Over Dudok zegt hij: "Dit gebouw is een bescheiden infanteriesoldaat in het grootse leger van architectuurstromingen waarin Dudok een generaal was".